

การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์
ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี
SUITABLE ADMINISTRATION DEVELOPMENT FOR SANGHA
ADMINISTRATION OF ADMINISTRATIVE MONKS
IN SUPHANBURI PROVINCE

พระครูพิมลสุวรรณเขต (สนิท สุวณฺโณ)* พระปลัดระพิน พุทธิสารโ ** พิเชฐ ทังโต ***
Phrakhruphimonsuwannaket (Sanit Suwānō),
Phra Palat Raphin Buddhissārō, Phichet Thangto

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาหลักการ และวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ จังหวัดสุพรรณบุรี และ 3) เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี

การวิจัยใช้แบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง ด้วยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัว และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 11 รูป/คนวิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งสองขั้นตอน โดยการพรรณนาความ การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 290 รูป สุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากประชากร 1,050 รูป โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.955 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา

---

* Doctor of Philosophy Program in Buddhist Management, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

*** Department of Political Science, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ได้แก่ คาความถี่ คำร้อยละ คาเฉลี่ย และคาเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพทั่วไปของการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า 1) ด้านดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัยพระภิกษุสามเณรตั้งอยู่ในพระธรรมวินัยและเชื่อฟังผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี มีการกำหนดนโยบายในการปกครอง คณะสงฆ์ที่ชัดเจน 2) ด้านส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ พบว่า ผู้บังคับบัญชา มีการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร ได้สวดมนต์ เข้า-เย็น ตลอดทั้งปี และส่งเสริมการศึกษา หลักสูตร ประกาศนียบัตรการบริหารกิจการคณะสงฆ์ (ป.บ.ส.) แก่พระภิกษุเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีการวางนโยบาย และแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน 3) ด้านระงับอธิกรณ์ พบว่า ผู้บังคับบัญชา มีอำนาจในการระงับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ในเมื่อล่วงละเมิดพระธรรมวินัย มีการเดินเรียไรเงิน ไม่อยู่ในกฎระเบียบของผู้บังคับบัญชา 4) ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะปกครองให้เป็นไป โดยชอบ พบว่า มีการออกคำสั่งให้ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย และมีนโยบายให้เจ้าคณะผู้ปกครองกำกับสอดส่องดูแลความเรียบร้อยของพระภิกษุสามเณรอย่างสม่ำเสมอ 5) ด้านการกำกับบังคับบัญชาเจ้าคณะ และพระสังฆาธิการ พบว่า มีการออกกฎ ระเบียบ คำสั่ง เพื่อให้ พระสังฆาธิการได้ปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย ไม่ให้เกิดการทุจริตในหน้าที่

2. การบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า 1) การวางแผน ใช้หลักธรรมด้านฉันทะ พระสังฆาธิการมีความเต็มใจที่ได้ปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน มีการวางแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ในการปฏิบัติงานการปกครองคณะสงฆ์ และคณะสงฆ์จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา จังหวัดสุพรรณบุรี (พ.ศ. 2561-2564) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดทิศทางการบริหารกิจการพระพุทธศาสนาตามพันธกิจ 6 ด้าน ของคณะสงฆ์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสภาพการณ์ในปัจจุบัน และการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติโดยถ่ายทอดลงไประดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับวัดจำนวน 13 โครงการ เป็นนโยบายของเจ้าคณะจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการมอบนโยบายให้พระสังฆาธิการระดับผู้บริหารทุกระดับขึ้นไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม 2) การจัดองค์การ ใช้หลักธรรมด้านวิริยะ ผู้บังคับบัญชา มีความเพียรพยายามที่จะส่งเสริมให้พระภิกษุได้ศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรม-บาลี และมีอำนาจในการเสนอขอแต่งตั้งพระภิกษุให้ดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ได้ เพื่อให้ช่วยปกครองดูแลพระภิกษุสามเณรภายในวัด หรือภายในเขตปกครองของตน 3) การสั่งการ ใช้หลักธรรมด้านจิตตะ ผู้บังคับบัญชา มีความเอาใจใส่ ไม่วางธุระ มีอำนาจในการระงับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการ และมีบทลงโทษอย่างชัดเจน ในเมื่อล่วงละเมิดพระธรรมวินัย เพื่อป้องกันความเสียหายของหมู่คณะสงฆ์ 4) การประสานงาน ใช้หลักธรรมด้านวิมังสา

ผู้บังคับบัญชา มีการพิจารณาใคร่ครวญ ด้วยความรอบคอบ ในการติดต่อสื่อสารร่วมสมัย กับ ผู้ใต้บังคับบัญชา และวางแผนงานการปฏิบัติงานกันอย่างเป็นระบบ และมีกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ อย่างชัดเจน 5) การกำกับบังคับบัญชา ผู้บังคับบัญชามีการสอดส่องดูแลพระภิกษุสามเณรภายในวัด และภายในเขตปกครองของตน ให้อยู่ในกฎ ระเบียบ ของมหาเถรสมาคม และของคณะสงฆ์จังหวัด สุพรรณบุรี

3. การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์จังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X} = 4.23$) และเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกันมาก ($S.D.=0.372$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะ และพระสังฆาธิการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ด้านพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งผู้บังคับบัญชาเหนือตน มีค่าเฉลี่ย 4.24 ด้านการระงับอธิกรณ์ และด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะ มีค่าเฉลี่ย 4.22 และด้านส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ มีค่าเฉลี่ย 4.21

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารจัดการ, การปกครองคณะสงฆ์

ABSTRACT

Objectives of this research were: 1) to study the general context of suitable administration development for Sangha administration by administrative monks in Suphanburi Province, 2) to study the development of suitable management by administrative monks in Suphanburi Province and 3) to propose the approaches to the suitable Sangha administration development for administrative monks in Suphanburi Province.

Methodology was the mixed methods research between the qualitative and quantitative researches. The qualitative research collected data from 18 key informants, purposive selected from experts by face-to-face in-depth interviewing with in-depth-interviewing scripts and from 11 participants in focus group discussion. data from two steps were analyzed by descriptive interpretation. The quantitative research collected data from a sample of 290 people by simple random sampling from the populations of 1,050 people using Taro Yamane's formula, by using

questionnaires with reliability coefficient of 0.955 and data were analyzed by descriptive statistics: frequency, percentile, mean and standard deviation.

Findings were as follows:

1. The general context of suitable Sangha administration development in Suphanburi Province were that, 1) the aspect of Sangha disciplines; monks and novices practice along with Dhamma and Vinaya and obeyed and respected the elders well. There was clear administrative policy, 2) Sangha activity promotion; chief monks supported and promoted monks and novices to chant morning and evening mantras all year round and promoted monks and novices to take course of Sangha affairs management, at certificate level so that the development would be continuous with clear policy and operation plan, 3) dispute solving; the head monks had authority to revoke the duties of administrative monks when they do not abide by the rules and regulations such as doing solicitation, 4) problem solving for smooth administration; were issued for administrative monks to supervise and look after monks and novices to behave and abide by rules and regulations regularly,

5) controlling from district and administrative monks, there were orders, rules and regulations for administrative monks to be responsible for assigned duties and mission, not to corrupt the power.

2. The approaches to the suitable Sangha Administration development for administrative monks in Suphanburi Province were that: 1) Planning; Chanta, aspiration, administrative monks were willing to practice along the superior monks. There were short, medium and long plans for Sangha administration. The Sangha formulated strategic plan for Buddhist activities reform plan of Supanburi Province (2017-2020) as a guideline for Sangha mission implementation in 6 areas in order to cope with the continuous changes, to transfer these plans to district, sub-district and monasteries levels. There were 13 operational plans from the provincial governing monk of Suphanburi Province for administrative monks and administrators at all level to carry out concretely. 2) Organizing; Viriya, effort, supervisory monks put an effort to promote monks and novices to study Dhamma and Pali and had authority to propose monks to be appointed as administrative

assistants to supervise monks and novices in monasteries or in their own constituency, 3) Commanding; Chitta, attention, supervisory monks paid attention to the duties, and had authorities to revoke power of administrative monks who break the rules and regulations to prevent the ruin coming to Sangha community as a whole, 4) Coordinating; Vimansa, examination, Supervisory monks carefully scrutinized matters. There were clear communication channel and systematic planning and clear frame of operation, 5) Controlling; there was controlling and supervising monks and novices in monasteries and constituencies to behave, practice and abide by the rules and regulations of the Supreme Patriarch Council and Suphanburi Sangha.

3. The opinions towards suitable Sangha administration development for administrative monks in Suphanburi Province by overall were at the high level with the average value at 4.23, and standard deviation at 0.372. The opinions towards all 5 areas of administration were also at the high level that could be categorized from high to low as follows; controlling from district and administrative monks were at the average of 4.25, Dhamma, Vinaya, laws, rules and regulations of Sangha Supreme Council, order, resolution, announcement and Supreme Patriarch's order, commander's order were at 4.24, dispute resolving, and problems solving of administrative monks were at 4.22 and Sangha Activities promotion was at 4.21

Keywords: Suitable Administration Development, Sangha Administration

1. บทนำ

การปกครองของคณะสงฆ์ไทย มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากเมื่อเทียบกับอดีตที่ผ่านมาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านวัตถุและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้สภาพสังคมเปลี่ยนไป ซึ่งมีผลกระทบต่อค่านิยมและความเชื่อถือของประชาชน ประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา จึงทำให้มหาเถรสมาคมมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบของการบริหารคณะสงฆ์ให้เข้ากับสถานการณ์ (Boonton Dockthaisong, 2017) ในปัจจุบันมหาเถรสมาคมในปัจจุบันมีบทบาท อำนาจ และหน้าที่ ที่เกี่ยวกับงานคณะสงฆ์ 6 ด้าน คือ 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษา สงเคราะห์ 4) การเผยแผ่ 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์ บทบาทหน้าที่ของคณะสงฆ์ทั้ง 6 ที่กล่าวมา 1 ใน 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง นั้น จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารเป็นปัจจัยเสริมเพิ่มประสิทธิภาพ พระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นผู้ชี้้นำทางด้านปัญญาเป็น

แบบอย่างที่ดี ในการสร้างศรัทธาของสาธารณชนโดยทั่วไป ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาพระสงฆ์เป็นผู้มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของพุทธบริษัททุกระดับ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของไทยมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้มแข็งและการดำรงอยู่อย่างมั่นคงของพระพุทธศาสนา คณะสงฆ์ถือเป็นตัวแทนหรือเป็นสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของพุทธศาสนิกชน ซึ่งทำหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ได้บัญญัติไว้เพื่อให้ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาได้นำพระธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมการเผยแผ่สืบสานและถ่ายทอดพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถือเป็นภารกิจสำคัญที่คณะสงฆ์จะต้องปฏิบัติ

ดังนั้น พระสังฆาธิการจึงมีหน้าที่รับผิดชอบกิจการคณะสงฆ์ 6 ประการ คือ

- 1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน
- 2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี
- 3) ระวังอธิกรณ์ วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยชั้น เจ้าคณะตำบล
- 4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะตำบลให้เป็นไปโดยชอบ
- 5) ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย
- 6) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการบริหารจัดการในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี

2.2 เพื่อศึกษาหลักการ และวิธีการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี

2.3 เพื่อนำเสนอการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยใช้แบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 18 รูป/คน เลือกแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกที่มีโครงสร้าง ด้วยการสัมภาษณ์

แบบตัวต่อตัว และการสนทนากลุ่มเฉพาะจำนวน 11 รูป/คนวิเคราะห์ข้อมูลจากทั้งสองขั้นตอน โดยการพรรณนาความ การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 290 รูป สุ่มตัวอย่างแบบง่าย จากประชากร 1,050 รูป โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.955 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.23$, S.D.=0.372) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการกำกับบังคับบัญชาเจ้าคณะและพระสังฆาธิการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.25$, S.D.=0.406) รองลงมาคือ ด้านพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ ($\bar{X}=4.24$, S.D.=0.387) ด้านการระงับอธิกรณ์ ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะ อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.470)

5. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของ พระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี” ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

5.1 ด้านพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช คำสั่งของผู้บังคับบัญชาเหนือตน ผลการวิจัย พบว่า พระสังฆาธิการ มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมาก ไม่มีอุปสรรคในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phratheprattanasuthee (2014) ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การปกครองของคณะสงฆ์ภาค 1” ผลการวิจัย พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ในยุคปัจจุบัน มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยี ซึ่งบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรมนำการปกครองไปพร้อมกับความเจริญและมีกฎหมาย พระราชบัญญัติ ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ มาเกื้อกูลพระธรรมวินัย โดยเฉพาะการปกครองคณะสงฆ์มีรูปแบบที่แตกต่างไปจากสมัยก่อนมาก คือ ด้านการปกครอง ด้านการศึกษา

ด้านการเผยแผ่ ด้านการสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งมีรูปแบบที่ปฏิบัติชัดเจนมากยิ่งขึ้น

5.2 ด้านส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการได้มีการส่งเสริมกิจการงานคณะสงฆ์ภายในวัดและในเขตการปกครองของตนเป็นอย่างดีทั้ง 6 ด้าน ทั้งด้านการศึกษา ด้านการศาสนศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ ด้านศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสงเคราะห์ เป็นการชี้ให้เห็นว่าพระสังฆาธิการได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจการงานคณะสงฆ์เป็นอย่างดี และเป็นรูปธรรมจนทำให้เกิดประสิทธิภาพต่องานคณะสงฆ์เป็นอันมาก อันจะนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของคณะสงฆ์พระสังฆาธิการในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้มีการส่งเสริมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โดยให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงมีความสำคัญในการบริหารจัดการในองค์กรสงฆ์ ฉะนั้นหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักอิทธิบาท 4 ถ้านำมาปฏิบัติในการทำงาน จะเห็นผลที่เป็นรูปธรรม จึงเป็นที่มาของขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ทัศนคติ ในด้านความรู้สึกรักใคร่ต่าง ๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ โดยยึดแนวทางการปฏิบัติที่เรียกว่า ทางสายกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chot Bodeera, (2012) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานของพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 4 เพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ภาค 4 ในการบริหารคน มีการสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การบริหารงาน มีการออกกฎระเบียบในการปกครองคณะสงฆ์ 2) ประสิทธิภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ ภาค 4 ในการบริหารคน มีการดำเนินไปอย่างรวดเร็วสนองต่องานที่มอบหมายให้ทำ การบริหารภาระงานมุ่งบริหารที่สนองต่อความต้องการของผู้มาติดต่อ และการบริหารองค์กร ได้เน้นในเรื่องสร้างศรัทธาเข้าวัดและปฏิบัติธรรมมากขึ้น 3) ศักยภาพการบริหารงานคณะสงฆ์ ภาค 4 การบริหารคน มีการนำจุดเด่นของบุคลากรมาใช้ในการบริหารงาน การบริหารภาระงาน มีการประยุกต์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงาน และการบริหารองค์กร มีการจัดทำแผนงานหรือโครงการเพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง 4) วิธีการพัฒนาการบริหารงานคณะสงฆ์ ภาค 4 ควรมีวิธีการพัฒนาคนให้เก่ง มีความรู้ความสามารถ มีการพัฒนาสมรรถนะด้านการบริหารงาน โดยอบรมให้พระสังฆาธิการเป็นผู้นำในการพัฒนาจิตใจจริยธรรมคุณธรรมและให้มีความรู้และทักษะในเรื่องการป้องกันไม่ให้พุทธศาสนิกชนเสื่อมศรัทธาในพระพุทธศาสนา

5.3. ด้านการระงับอธิกรณ์ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการระงับอธิกรณ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า พระสังฆาธิการระดับผู้ปกครองมีอำนาจในการระงับการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ในเมื่อล่วงละเมิดพระธรรมวินัย พระสังฆาธิการมีอำนาจ หน้าที่ ในการสอบสวน พิจารณาคดีต่างๆ เกี่ยวกับพระภิกษุ ซึ่งไม่ขัดกับหลักพระธรรม และลงโทษพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ภายใต้การปกครองโดยสมควรตามพุทธบัญญัติ มีหลักในการลงโทษแก่พระภิกษุผู้ทุศีล ตามนโยบายของเจ้าคณะผู้ปกครอง ตามมติมหาเถรสมาคม เรื่องพระภิกษุสามเณรประพฤติไม่เหมาะสมกับสมณสาธูป จึงเป็นหน้าที่หลักของพระวินยาธิการที่ได้รับการแต่งตั้งจากเจ้าคณะจังหวัดให้ตรวจสอบความเรียบร้อยของคณะสงฆ์ในจังหวัดนั้นๆ เช่น พระภิกษุสามเณร เดินเรี่ยไร แจกซองผ้าป่า บอกละเลข ไ้ห่วย สักยันต์ ขั้บรถยนต์ เป็นต้น พระวินยาธิการจะต้องสอดส่องดูแลความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรปฏิบัติอยู่ในกฎระเบียบ ซึ่งไม่ขัดกับหลักพระธรรมวินัย และเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายของเจ้าคณะผู้ปกครองในการระงับอธิกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซึ่งสอดคล้องกับ Phrakhrusantithammampirat (2014) ได้วิจัยเรื่อง “การพัฒนารูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ในเขตปกครอง คณะสงฆ์ภาค 15 พบว่า สภาพการปกครองคณะสงฆ์ภาค 15 มีการปกครองโดยใช้พระธรรมวินัยและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และฉบับที่ 2 พ.ศ.2535 ประกอบกับ กฎ ระเบียบ คำสั่ง มติมหาเถรสมาคม เป็นแบบแผนในการปฏิบัติงานสืบทอดกันมาตามแบบการปกครองคณะสงฆ์ในภาคอื่นๆ ยังไม่มีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย

5.4 ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะ ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะ และเจ้าอาวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาเหนือตน ได้ออกระเบียบการปกครองในการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจน สั่งการให้เจ้าอาวาสได้จัดทำบัญชี-รับจ่ายเงินของวัดอย่างเป็นระบบ สามารถตรวจสอบได้ เพราะพระสังฆาธิการระดับผู้บังคับบัญชาต้องเป็นที่พึ่งของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ และมีการประพฤติตนอยู่ในกรอบของการยึดมั่นในศีลธรรม สามารถแก้ไขข้อขัดข้องให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ โดยการเข้าไปติดตาม และให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา และการทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมสงฆ์ ต้องปฏิบัติตนในการเสียสละเพื่อส่วนรวมทั้งภาระหน้าที่ ในการแก้ไขปัญหา ในเขตปกครองของตน เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นภายในเขตปกครองของตน ก็ควรจะรีบดำเนินการ เพื่อหาข้อยุติขัดแย้งร่วมกัน โดยให้ตั้งอยู่บน

พื้นฐานของกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ในการปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phrakhru Pairojphattarakun (2014) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14” ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาสในเขตปกครองคณะสงฆ์ ภาค 14 เน้นการพัฒนาภาวะผู้นำของเจ้าอาวาส ต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ในการบริหารงาน มีความสามารถควบคุมบุคลากรให้อยู่ในกฎระเบียบ การบริหารงานคณะสงฆ์มีการวางแผนทั้งระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว มียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน มีร่างกายพร้อมที่จะสนองงานคณะสงฆ์ เพื่อให้งานคณะสงฆ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม ไม่มีปัญหาและอุปสรรคใดๆ ทำให้งานคณะสงฆ์เดินไปข้างหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่ผู้บังคับบัญชาต้องการ แต่การสนองงานคณะสงฆ์นั้น ต้องมีใจรักในการทำงานคณะสงฆ์ และมีความเพียรพยายามอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนเกี่ยวกับด้านการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ให้เป็นรูปธรรม นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด เป็นการประยุกต์ใช้งานคณะสงฆ์ในยุคโลกาภิวัตน์ให้ทันสมัย และทันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

5.5 ด้านการกำกับบังคับบัญชาเจ้าคณะ ผลการวิจัย พบว่าการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านการแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะ และเจ้าอาวาส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า พระสังฆาธิการมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาการบริหารจัดการที่เหมาะสมในการปกครองคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ผู้บังคับบัญชาเหนือตน ได้ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง มติ ประกาศ ของมหาเถรสมาคมอย่างเคร่งครัด ผู้บังคับบัญชาเหนือตน ได้มีการประสานงานระดับ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ลงมาตามลำดับชั้น เพื่อให้งานของคณะสงฆ์ดำเนินไปได้ด้วยดี และเกิดความเรียบร้อยในพื้นที่นั้นๆ นอกจากนี้ ได้มีการสอดส่อง กำกับ ดูแล กวดขัน ควบคุมอาจารของพระสังฆาธิการและพระภิกษุสามเณร เพื่อให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย หากละเมิดคำสั่ง ต้องได้รับโทษฐานละเมิดจริยาพระสังฆาธิการ ต้องมีความสำนึกในหน้าที่การงานที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างโปร่งใส จนนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารองค์กรคณะสงฆ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phramaha Tarueti Virojano. (2014) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพระสังฆาธิการเพื่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์” พบว่า การพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการศาสนศึกษา ยังคงมีการบริหารจัดการ ทางด้านการศึกษายังคงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย แต่มีการย่อหย่อนไปบ้าง เพราะมีการศึกษาพระปริยัติธรรมสายสามัญ หรือการศึกษาในมหาวิทยาลัยมากขึ้น ถือว่าเป็นสิ่งที่ทำให้พระสังฆาธิการมีการพัฒนาการศึกษาให้รู้เท่าทันทางโลกแต่จำทำให้ในอนาคตอาจจะมีปัญหา เพราะว่าการศึกษาพระธรรมวินัย จะศึกษากันตามธรรมเนียมเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาตามศรัทธาของพระธรรมวินัย การพัฒนาพระสังฆาธิการในด้านการศึกษาสงเคราะห์ ยังคงมีการบริหารจัดการ

ทางด้านการศึกษาโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมประชาชนในด้านการศึกษา ซึ่งยังคงให้ประชาชนได้รับการศึกษาพระธรรมวินัย ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ นอกจากนี้ ก็ยังมุ่งเน้นให้มีการศึกษาวิชาการทางโลกควบคู่กันไปด้วย

6. ข้อเสนอแนะการวิจัย

6.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นที่ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ดังต่อไปนี้

1) มหาเถรสมาคมมีการกำหนดหลักการบริหารจัดการ ให้เป็นพันธกิจ และเป็นรูปแบบในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมและนำไปปฏิบัติได้จริงตามที่กำหนดไว้

2) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีการเสนอให้มีการกำหนดรูปแบบการบริหารเพื่อยกระดับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ให้ทันต่อสถานการณ์และสอดคล้องกับการบริหารงานของรัฐ อันจะทำให้การบริหารงานคณะสงฆ์มีความก้าวหน้า และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบันมากขึ้น

3) ผู้ปกครองระดับสูง มีการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการ มีการวางแผน ทั้งระยะสั้น ระยะยาว ในการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) มีการประชุมระดับผู้บริหาร เพื่อทำความเข้าใจ และรับทราบถึงปัญหาหรือข้อขัดแย้ง และทำความเข้าใจกัน เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทั้งในส่วน of พระภิกษุสงฆ์และคฤหัสถ์ เพื่อให้เป็นไปตามหลักพระธรรมวินัย

2) มีการจัดการประชุมเพื่อวางนโยบายในการปกครองร่วมกันภายในเขตการปกครองคณะสงฆ์ของตน

3) มีนำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติการทำงาน ในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ สั่งการ และการติดต่อสื่อสาร เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) คณะสงฆ์ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาวัดระหว่างประชาชนกับคณะสงฆ์

2) การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการปกครองคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพขององค์กรคณะสงฆ์จังหวัดอื่นๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่ามีประสิทธิผลหรือมีความแตกต่างกันหรือไม่

3) ศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาด้านการปกครองอันจะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในอนาคต เพื่อพัฒนาวิธีการและรูปแบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Boonton Dockthaisong. (2017). The Integrative Buddhism Principles to Lead the Profound Public Administration to Build the Mahachulalongkornrajavidyalaya Intellectual Capital Through Higher Learning and Ready Toward Aec. *Journal of MCU Social Science Review*, 6 (2), 69–84.
- Chot Bodeera. (2012) *The Buddhist Sangha Administration for Buddhism Stability in Region 4*. Graduate School : Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrakhru Pairojphattarakun. (2014). *The Model of Leadership Development of Abbots 4 in Sangha Administration Region 14*. Graduate School: MahachulaMahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phrakhrusantithammapirot. (2014). *The Development of Sangha Administration Model in 15th Region Sangha Administration*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phramaha Tarueti Virojano. (2014). *Pattern of Human Resource Development of Sangha Administrators for Efficiency of Sangha Administration*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phratheprattanasuthee. (2014) *The Strategy of Sangha Administration in Sangha Administrative Region 1*. Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Surapon Suyaprom. (2015). Achievement of Management Cooperative Credit Union of Economic Sustainability of The Community North-East Upper in Upper Northeastern Thailand. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkorn Rajabhat University*, 8 (1), 87-101.